

Jasenska Gudelj

**Resemiotizacija istočnojadranskih starina:
uporaba i zlouporaba antičke prošlosti**

Gradovi istočnoga Jadrana s bogatim antičkim naslijeđem, poput Pule, Zadra i Splita, aktivno su sudjelovali u stvaranju i širenju različitih slojeva europske klasične tradicije. Specifična geopolitička situacija koja je regiju od srednjega vijeka nadalje pretvorila u dinamičan prostor granice između država, religija i etničkih grupa, uvjetovala je uporabu lokalnih antičkih građevina kao modela, ali i kao znakova političkog pritiska. U tekstu se analiziraju primjeri njihove uporabe u lokalnoj, ali i europskoj arhitektonskoj i političkoj kulturi između 15. i 20. stoljeća, pri čemu se uspoređuju oscilacije značenja u različitim urbanim i društvenim kontekstima u dugome trajanju, kao dijela političke strategije teritorijalizacije. Uspoređuju se primjeri korištenja antičkih slavoluka u renesansnom razdoblju, poput pomicanja, rastavljanja i sastavljanja Slavoluka Melie Anniane u Zadru od Petra Kršave do sjećanja na Lepantsku bitku te korištenja modela pulskog Slavoluka Sergijevaca u kontekstu trijumfalnih ulazaka u europske gradove vladara iz dinastije Habsburg i Valois, koja osciliraju između imperijalnog emblema i retoričke figure klasičnog jezika arhitekture. Nadalje, ukazuje se na paradigmu o teritorijalnom pripadanju zone s antičkim građevinama onim silama koje raspolažu arheološkim znanjem na temelju analize diskursa L. F. Cassasa i J. Lavalléa iz 1802. godine. Konačno, uspoređuju se različite uloge slike antičkih građevina u kontekstu podizanja spomenika povijesnim ličnostima tzv. 'monumentomanije' kasnog 19. i prve polovice 20. stoljeća u Puli, Splitu i Zadru. Zaključno, paradigma teritorijalizacije pokazuje se kao posebno plodna za uočavanje dodatnih slojeva značenja antičkih građevina istočnoga Jadrana. Osnaživanje lokalnog humanista i njegove obitelji 'disidenata', afirmacija mletačke pobjede nad nevjernicima u Lepantu uz pomoć lokalnih snaga, trijumfalni ulasci kao metafora vlasti, izgradnja znanja o drevnim građevinama kao argument za političku dominaciju i preklapanja suvremenih spomenika i klasičnih građevina - sve su to strategije koje svjesno nameću resemiotizaciju starina kako bi se proizveli teritoriji moći. Daljnja istraživanja stvorit će nijansiranu sliku utjecaja ovih strategija i njihove uloge u ranonovovjekovnoj i suvremenoj arhitektonskoj i političkoj kulturi.